

Посилення ролі аудиторів під час сертифікації та інспекційного контролю систем управління

Аналітики Британського органу зі стандартизації (BSI) вважають, що розвиток глобалізації, передача частини функцій сторонній організації, географічне розподілення ланцюгів постачань, нових технологій і зростання вимог до управління компанії щодо попередження ризиків зумовив кардинальну зміну ролі аудиторів у сучасному світі. Сьогодні аудитори виконують не просто контролюючу функцію, як раніше, а допомагають покращувати показники роботи компанії: виступають довіреними особами і консультантами зацікавлених осіб усередині організації, таких як члени правління.

Керівники добре розуміють, що для них набагато вигідніше, якщо будь-яку проблему їхньої організації першим виявляє аудитор, а не клієнт, кінцевий користувач або представник наглядового органу. Хоча аудиторська діяльність переживала важкі часи, згідно з американськими дослідженнями останніх часів, аудити залишаються другим за ефективністю засобом боротьби з шахрайством після сигналів співробітників з викриття протиправних дій власних компаній (whistle-blowing). З іншого боку, останнім часом багато критики зазнали не діючі команди фінансового аудиту із сумно відомих компаній-банкротів Lehman Brothers, WorldCom, Enron, Washington Mutual тощо.

Проте підсумком таких дискусій стало те, що важливість аудиторської діяльності не тільки не зменшилася, а зросла. Більше того, аудити тепер не вважають дратівливим, але неминучим заходом, а самі компанії зацікавлені в тому, щоб з'ясувати реальне становище своїх справ і визначити можливості для поліпшення.

Для ряду організацій аудит систем управління починається з аналізу недоліків (gap-analysis), тобто розбіжностей між реальним положенням справ в організації та вимогами стандарту, який є документованою передовою практикою (best practice). По-перше, такий аналіз допомагає краще пройти процедуру сертифікації, по-друге, часто він виявляється корисним сам по собі. Після аналізу недоліків починається двоетапна процедура сертифікації. На першому етапі аудитор перевіряє документацію на системи управління організації та шукає підтвердження здатності системи працювати. На другому етапі аудитор наглядає за процесами і розмовляє з керівництвом (у тому числі з вищим) стосовно того, як проводиться контроль упровадження та ефективності системи управління. Залучення вищого керівництва — основний чинник успіху: саме керівництво має розуміти принципи системи управління і підтвердити, що вони відповідають цілям організації.

Основний обов'язок аудитора полягає в тому, щоб визначити, чи відповідає система управління вимогам стандарту. Далі у процесі аудиту здійснюються поліпшення і корегуються невідповідності.

Найбільшу користь клієнти отримують саме від додаткових пропозицій з поліпшення, у які аудитор вкладає свій досвід і знання.

Цінність аудиту полягає також у тому, що аудитори мають можливість бачити всю унікальну перспективу організації, що дозволяє їм давати кваліфіковані рекомендації стосовно удосконалення процесів і систем, підвищуючи тим самим економічні показники організації. ■

Стандарти і патенти

Європейська Комісія (ЄК) підрозділяє стандарти на офіційні та стандарти де-факто. Перші, як відомо, розробляються визнаними організаціями зі стандартизації згідно з встановленою процедурою.

Стандарти де-факто створюються спонтанно у результаті появи на ринку спеціальних технологій. Зазвичай вони розробляються окремими учасниками ринку, які в своєму сегменті займають настільки домінуюче положення, що конкуренти вимушені використовувати ці стандарти, аби мати можливість збу-

вати свою продукцію. Стандарти де-факто розробляються також тоді, коли учасники конкуренції утворюють консорціум з метою розроблення стандарту, щоб досягти визнання певної особливості технології, яку вони просувають, поза рамками офіційної процедури стандартизації. Хоча стандарти мають рекомендаційний характер, вони можуть порушувати правила конкуренції, неправомірно обмежуючи останню. У цій ситуації компанії вимушені видавати ліцензії на свої технології та патенти.